

ONA TILINI O‘QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Xaqqulova Dilshoda Abduvasiyevna

Osiyo xalqaro universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tilini o‘qitish jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning afzalliklari va samaradorligi yoritiladi. Interfaol usullarning mohiyati, ularning o‘quvchilarning tilni o‘zlashtirish darajasiga ijobiy ta’siri hamda amaliy misollar asosida ulardan foydalanish usullari tahlil qilinadi. Ushbu maqola o‘qituvchilar va tadqiqotchilar uchun ona tilini o‘rgatishda zamonaviy metodlarni qo‘llash bo‘yicha amaliy tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: interfaol metodlar, ona tili, o‘qitish jarayoni, zamonaviy pedagogika, ta’lim samaradorligi.

Kirish Til insoniyat madaniy merosining ajralmas qismi va milliy o‘zlikni anglatuvchi asosiy omildir. Ona tili darslari nafaqat til qoidalarini o‘rgatish, balki o‘quvchilarning muloqot madaniyatini rivojlantirish, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish uchun ham xizmat qiladi. Biroq zamonaviy ta’lim tizimi oldida turgan asosiy masalalardan biri o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshirish va o‘quv jarayonini yanada samarali qilishdir. Shu sababli interfaol metodlar ona tilini o‘qitishda muhim o‘rin tutadi. Ushbu maqolada ana shu metodlarning afzalliklari va amaliy qo‘llanishi tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Ona tilini o‘qitishda interfaol metodlardan foydalanish – bu ta’lim jarayonida o‘quvchilarni faol ishtirokchi qilishga asoslangan usullarni qo‘llash orqali ona tilini o‘rgatishdir. Interfaol metodlar dars jarayonini faollashtirib, o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi, bilimlarni mustahkamlaydi va amaliy ko‘nikmalarni rivojlantiradi.

Interfaol metodlarning mohiyati

Interfaol metodlar – bu o‘qituvchi va o‘quvchilar o‘rtasidagi ikki tomonlama hamkorlikni talab qiluvchi ta’lim usullari. Bu metodlar orqali o‘quvchilar bilim olish jarayonida faol ishtirok etadilar, o‘z fikrlarini mustaqil ifoda etish va tahlil qilishga o‘rganadilar.

Interfaol metodlarning asosiy maqsadlari

1. **O‘quvchilar faolligini oshirish:** O‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish.
2. **Hamkorlik muhitini yaratish:** Guruh bo‘lib ishlash orqali jamoaviy ko‘nikmalarni shakllantirish.
3. **Amaliy qo‘llashni rivojlantirish:** O‘rganilgan bilimlarni turli hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatini yaratish.

Interfaol metodlarning turlari

1. **Klaster usuli:** Biror mavzu yoki tushuncha atrofida asosiy fikrlarni guruhlash. Masalan, "Ona tilining ahamiyati" mavzusi bo'yicha asosiy fikrlarni aniqlash.
2. **Rol o'yinlari:** O'quvchilarga biror rolni bajarish topshirilib, ularning nutqiy qobiliyatlari rivojlantiriladi.
3. **"Aqliy hujum" (Brainstorming):** Berilgan mavzu bo'yicha erkin fikrlarni yig'ish va ularni tahlil qilish.
4. **Munozaralar (Debatlar):** Biror mavzu bo'yicha qarama-qarshi fikrlarni himoya qilish orqali mantiqiy nutqni rivojlantirish.
5. **"Insert" usuli:** Matn bilan ishlashda o'quvchilar o'z fikrlarini belgilangan belgilarga muvofiq yozib chiqadilar (masalan, qiziqarli, tushunarsiz, muhim ma'lumotlar).
6. **"Taqdimot" metodi:** O'quvchilar guruhlariga bo'linib, o'rgangan mavzulari bo'yicha taqdimot tayyorlaydilar va uni taqdim etadilar.

Interfaol metodlarning afzalliklari

- O'quvchilarning qiziqishini oshiradi.
- Fikrlarni mustaqil ifoda etishga yordam beradi.
- Guruhli ishlashni rivojlantiradi.
- O'zaro fikr almashish orqali o'quvchilar bilimlarini kengaytiradi.
- Amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi.

Misol

O'quvchilar bilan "Tilimiz boyligi – millatimiz boyligi" mavzusida **debatsiya** tashkil qilish. O'quvchilar ikki guruhga bo'linadi: biri tilning davlat rivojidadagi ahamiyatini himoya qilsa, ikkinchisi esa boshqa sohalarning muhimligini aytadi. Munozara davomida o'quvchilar o'z nutqini dalillar bilan asoslashga o'rganadi.

Interfaol metodlar o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Ushbu metodlarni darsda qo'llash orqali o'quvchilar bilim olish jarayonidan zavq olishadi va darsdan foydali ma'lumotlar olib chiqadilar.

Interfaol metodlar – bu o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirokini ta'minlovchi pedagogik usullardir. Bu usullar darsni o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro muloqot asosida tashkil etishga imkon beradi. Natijada o'quvchilar til qoidalarini faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliyotda ham o'zlashtiradilar.

Interfaol metodlarning mohiyati va ahamiyati

Interfaol metodlar asosiy uch jihatni o'z ichiga oladi:

1. **Faollik:** O'quvchilar darsda passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida qatnashadi.
2. **Muloqot:** Guruhlardagi ishlar orqali o'quvchilar bir-birlari bilan fikr almashadi, o'z nuqtayi nazarlarini himoya qiladi va o'zaro hamkorlikni rivojlantiradi.
3. **Mustaqillik:** Bu metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash va o'z g'oyalarini ifoda etish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Interfaol usullarning afzalliklari orasida o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning bilimlarini mustahkamlash va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, bu usullar yordamida o'quvchilar o'z fikrlarini ravon va mantiqiy ifoda etishga o'rganadilar.

Interfaol metodlarning turlari

1. **Munozara va bahs:** Dars davomida o'quvchilar o'rtasida muayyan mavzu bo'yicha bahs tashkil qilinadi. Masalan, "Ona tilining jamiyatdagi o'rnini" mavzusida guruhlar o'z fikrlarini dalillar bilan himoya qilishlari mumkin.
2. **Aqliy hujum:** Ushbu usul orqali o'quvchilar erkin fikr bildirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu usul tilga oid yangi g'oyalar yaratishda samarali hisoblanadi.
3. **Rol o'yinlari:** O'quvchilarga muayyan vaziyatlar berilib, ular shu vaziyatga mos ravishda o'z nutqini shakllantiradilar. Masalan, "Do'konda xarid qilish" yoki "Kutubxonada kitob olish" kabi mavzular bo'yicha mashqlar.
4. **"Insert" texnikasi:** Matn bilan ishlashda o'quvchilar yangi ma'lumotlarni belgilangan belgilar yordamida farqlab chiqadilar. Bu usul o'quvchilarning matnni tushunish ko'nikmalarini oshiradi.
5. **Taqdimotlar:** O'quvchilar guruhlariga bo'linib, ma'lum mavzu bo'yicha taqdimot tayyorlaydi va uni sinfdoshlari oldida namoyish etadi.

Amaliy qo'llanilish misoli

"O'zbek tilining sofligini asrash" mavzusidagi darsni interfaol metodlar asosida tashkil etish uchun quyidagi bosqichlarni qo'llash mumkin:

- **Darsni ochish:** "Tilni boyitish va saqlash" haqida qisqacha video ko'rsatiladi.
- **Munozara:** O'quvchilar guruhlariga bo'linadi va ularga "O'zbek tili boyligi – milliy g'ururimiz" mavzusida bahs tashkil qilinadi.
- **Amaliy mashq:** Har bir guruh tilni boyituvchi yangi so'zlar yoki iboralar taklif etadi.
- **Xulosa qilish:** Har bir guruh o'z fikrlarini taqdim etadi va dars yakunida eng yaxshi g'oyalar tanlanadi.

Xulosa Interfaol metodlar ona tilini o'qitish jarayonida nafaqat o'quvchilarning bilimini oshirish, balki ularni ijodiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu usullar yordamida o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda eta oladi, jamoada ishlash va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interfaol metodlarni dars jarayoniga integratsiyalash orqali ta'lim samaradorligini oshirish va o'quvchilarning tilni o'zlashtirishdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlash mumkin. Shu bois, ona tilini o'qitishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish zamon talabidir. Bu esa nafaqat o'qituvchi, balki kelajak avlod uchun ham katta foyda keltiradi.

Adabiyotlar:

1. Xaqqulova, D. (2024). ABDURAHMON GO 'ZAL–YASSAVIYSHUNOS. *PEDAGOG*, 7(6), 8-15.
2. Xaqqulova, D. (2024). ADABIYOTSHUNOS OLIM ABDURAHMON GO 'ZALNING TADQIQOTLARI XUSUSIDA. *PEDAGOG*, 7(5), 548-555.

3. XAQQULOVA, D. (2023). BADIYLIK MASALALARI TADQIQIDA OLIM MAHORATI. *Наука и технология в современном мире*, 2(5), 5-11.
4. Abduvasiyevna, X. D. (2024). SO ‘Z TUZILISHI VA SO ‘Z YASASH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 261-266.
5. Abduvasiyevna, X. D. (2024). NUTQ MADANIYATI VA OG ‘ZAKI MULOQOT. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 255-260.
6. Abduvasiyevna, X. D. (2024). MATN TAHLILI VA MAZMUNNI TUSHUNISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 279-284.
7. Abduvasiyevna, X. D. (2024). GAP TUZILISHI VA UNING TURLARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 267-272.
8. Abduvasiyevna, X. D. (2024). ONA TILIDA IMLO QOIDALARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 273-278.
9. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.
10. Икромова, С. А. (2024). INTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 99-104.
11. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 20-25.
12. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 29-35.
13. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 59-65.
14. Икромова, С. А. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 93-98.
15. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 8-14.
16. Икромова, С. А. (2024). ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПСИХОЛОГА. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 63-68.
17. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 46-52.
18. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
19. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.

20. Bahodirovna, S. N. (2023). ELEMENTARY MATHEMATICS AND COHERENCE BETWEEN STAGES OF MATHEMATICS EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 3(5), 393-397.